

ISSN 1392—0448

md
mokslo darbai

Lietuvos istorijos studijos

03 1996

VILNIAUS UNIVERSITETAS

LIETUVOS ISTORIJS STUDIJS

3

Vilniaus universiteto leidykla

1996

Redaktorių kolegija:

*Alfredas Bumblauskas**Algirdas Gaižutis**Edvardas Gudavičius**Sigitas Jegelevičius* (ats. redaktoriaus pavaduotojas)*Mečislovas Jučas**Antanas Kulakauskas**Vygintas Bronius Pšibilskis* (ats. redaktorius)*Petras Setkauskis* (sekretorius)*Algirdas Šidlauskas*

LIETUVOS ISTORIJS STUDIJOS. 3. Mokslo darbai. Lietuvių ir anglų kalbomis

Redaktorė *Zina Bliznikienė*

SL 391. 1996 12 29. 13,9 leidyb. apsk. 1. Tiražas 300 egz. Užsakymas Nr. 579
Išleido Vilniaus universiteto leidykla. Skapo 13, 2734 Vilnius. Rinko ir maketavo
Techninis skyrius.

Spausdino VU spaustuvė. Skapo 13, 2734 Vilnius

Kaina 6 Lt

TURINYS

Straipsniai ir pranešimai

<i>Alfredas Bumblauskas. DĖL LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAIKŠTYSTĖS POBŪDŽIO</i>	9
<i>Egidijus Raila. LIETUVIŲ BAJORŲ POŽIŪRIS Į KETVERIŲ METŲ SEIMO REFORMAS (PAGAL SEIMELIŲ INSTRUKCIJAS)</i>	28
<i>Stasys Pamerneckis. VILNIAUS IR DYSNOS APSKRIČIŲ BAUDŽIAVINIŲ ŪKIŲ RAIDOS XIX A. VIDURYJE STATISTINĖ ANALIZĖ</i>	37
<i>Arūnas Vyšniauskas. VILNIUS – ŽYDŲ BUNDO CENTRAS XIX AMŽIAUS PABAIGOJE</i>	51
<i>Raimundas Valkauskas. ŽYDŲ TAUTINĖS AUTONOMIJOS KLAUSIMAS LIETUVOJE 1919–1926 METAIS</i>	57
<i>Česlovas Mančinskas. AUKŠTIEJI KURSAI – PIRMOJI NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS AUKŠTOJI MOKYKLA</i>	75
<i>Algis Kasperavičius. 1925–1929 M. TARPTAUTINĖS IR LIETUVOS POLITIKOS KLAUSIMAI</i>	90

... Dulkes nužėrus

<i>Rita Trimonienė. VAKARŲ EUROPOS VALDOVŲ REKOMENDACINIAI RAŠTAI LIETUVOS DIDŽIOJO KUNIGAIKŠČIO KAZIMIERO DVARIŠKIUI. ALEKSANDRO SOLTANO POLITINĖS VEIKLOS ŠTRICHAI</i>	101
<i>Stanislovas Lazutka, Rasa Mankuvienė. ALBERTO GOŠTAUTO TEISMŲ BYLOS SU MIKALOJAUS MIKALOJAČIO RADVILOS JAUNESNIOJO NAŠLE IR SŪNUMIS BEI PALENKĖS VAIVADA JANUŠU STANISLOVAIČIU KOSTEVIČIU</i>	120

Apžvalgos

<i>Sigitas Jегelevičius. YPATINGASIS ARCHYVAS MASKVOJE</i>	130
--	-----

Diskusijos pokalbiai

<i>Alfred Erick Senn. APIE ŽODĮ „VALSTYBINGUMAS“</i>	148
--	-----

Mokslinis gyvenimas

<i>Aldona Vasiliauskiene</i> . KATALIKIŠKOS AKADEMIJOS XVI SUVAŽIAVIMAS	160
<i>Sigitas Jegelevičius</i> . UNIVERSITETO SUKAKTUVIŲ KONFERENCIJA	164
<i>Sigitas Jegelevičius</i> . VILNIAUS UNIVERSITETO SUKAKTIES PAMINĖJIMAS VARŠUVOJE	169

Knygų lentyna

Yitzkah Arad. Ghetto in flames. The struggle and destruction of the Jews in Vilno in the holocaust. – Jerusalen, 1980. – 500 p. Rec. <i>Algirdas Jakubčionis</i> . Kitoje ribos pusėje	176
--	-----

Jų šviesus atminimas

JUOZAS JURGINIS (1909 02 05 – 1994 07 06)	184
---	-----

CONTENTS

Articles and Reports

<i>Alfredas Bumblauskas</i> . ON THE NATURE OF CIVILIZATION IN THE GRAND DUCHY OF LITHUANIA	9
<i>Egidijus Raila</i> . LITHUANIAN BOYAIRS ATTITUDE TOWARDS THE REFORMS OF THE FOUR YEARS DIET (IN ACCORDANCE WITH THE DIRECTIONS OF LOCAL DIETS)	28
<i>Stasys Pamerneckis</i> . STATISTICAL ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF SERFDOM FARMS IN THE VILNIUS AND DYSNA DISTRICTS IN THE MIDDLE OF THE 19 th CENTURY	37
<i>Arūnas Vyšniauskas</i> . VILNIUS AS A CENTER OF THE JEWISH BUND	51
<i>Raimondas Valkauskas</i> . JEWISH NATIONAL AUTONOMY IN LITHUANIA IN 1919–1926 th	57
<i>Česlovas Mančinskas</i> . “HIGHER COURSES AS THE FIRST HIGHER SCHOOL IN LITHUANIA”	75
<i>Algis Kasperavičius</i> . READING THE DIPLOMATIC REPORTS OF PETRAS KLIMAS FROM PARIS	90

Having Swept aWay Dust

References of Western European

<i>Rita Trimonienė</i> . HEADS OF STATE TO A COURTIES OF KAZIMIERAS GRAND DUKE OF LITHUANIA. CHARACTERISATION OF ALEXANDER SOLTAN'S POLITICS	101
<i>Stanislovas Lazutka, Rasa Mankuvienė</i> . “LAW CASES OF ALBERTAS GOŠTAUTAS VERSUS WIDOW AND SONS OF MIKALOJUS MIKALOJAITIS RADVILA. IR AND VERSUS JONUŠAS STANISLOVAITIS KOSTEVIČIUS	120

Review

<i>Sigitas Jegelevičius</i> . THE SPECIAL ARCHIVE IN MOSCOW	130
---	-----

Discussion

<i>Alfred Erick Senn. ON THE WORD "SELF-DEPENDENCE"</i>	148
---	-----

Scientific Life

<i>Aldona Vasiliauskienė. 16th CONGRESS OF THE CATHOLIC ACADEMY</i>	160
<i>Sigitas Jegelevičius. ANNIVERSARY OF THE UNIVERSITY IN WARSAW</i>	169

The Book-Shelf

<i>Yitzkah Arad. Ghetto in Flames. The Struggle and Destruction of the Jews in Vilnius during the Holocaust. – Jerusalem. 1980. 500 p.</i>	176
--	-----

In Memoriam

<i>JUOZAS JURGINIS (1909 02 05 – 1994 07 06)</i>	184
--	-----

„Lietuvos istorijos studijos“ yra Vilniaus universiteto istorikų leidžiamas periodinis leidinys. Jame skelbiami istorikų mokslininkų, doktorantų, studentų, mokytojų, kraštotyrininkų naujausi praeities tyrinėjimai, publikuojami užmarštin nugrimzdę ir iš naujo surasti istorijos dokumentai, memuarai, ankstesniųjų epochų istorikų darbai.

Leidinyje spausdinami ir užsienio istorikų mokslo darbai, tyrinėjantys lietuvių tautos praeitį, jos istorinę raidą. Anonsuojami bei recenzuojami Lietuvoje ir kitose šalyse pasirodę naujausi mūsų krašto moksliniai tyrinėjimai, skelbiama Vilniaus universiteto ir respublikos istorikų mokslinio gyvenimo kronika, minimos iškiliausių tyrinėtojų sukaktys, reikšmingos Lietuvai datos.

„Lietuvos istorijos studijų“ turinys aprėpia Lietuvos istorijos ir kultūros visumą. Tam tikri leidinio skyriai atskleidžia lietuvių tautos valstybingumo, materialinės ir dvasinės kultūros raidą, jos sąveiką su kitomis tautomis ir vietą pasaulio civilizacijoje. Pateikiamos išsamios diskusijos, nuomonių ir vertinimų įvairovė, originalių minčių. Svarbi vieta skiriama Lietuvos tapimo krikščioniškos Vakarų civilizacijos ir šiuolaikinės demokratijos šalimi problematikai.

„Lietuvos istorijos studijų“ leidinyje bus mokslinės ir šiaip pažintinės informacijos kiekvienam besidominčiam lietuvių tautos praeitimi ir dabartimi, išeivija, jos ryšių su gimtuoju kraštu istorija, apskritai civilizacija, jos kultūros raida, tarptautiniais santykiais. Tai puiki galimybė susipažinti su žymių Lietuvos istorijos tyrinėtojų naujausiomis publikacijomis, istorine mintimi Lietuvoje.

„Lietuvos istorijos studijos“ (Studies history) – the continuous issue by the Department of History. It presents recent scientific researches made by historians, students involved in doctorship, students, teachers. Besides, it includes also forgotten or newly discovered historical documents, memoirs.

The works of foreign historians, investigating the past of Lithuanian nation, it's historical development within the context of other countries, are also published in this issue.

„Lietuvos istorijos studijos“ announces and reviews recent researches on the Lithuanian past, publishes scientific chronicles concerning the historians and the Vilnius university itself, celebrates anniversaries of the most famous historians and significant historical events.

The content of the issue represents all historical and cultural happenings in Lithuania. Different chapters reveal the development of the Lithuanian

statehood, material and spiritual culture as well as contacts with other nations and depicts the place of Lithuania within the world civilisation. Every article is followed by exhaustive historiography. Scientific discussion and various considerations are presented in this issue. The great attention is paid to the problems of christinisation and democratisation of Lithuania.

„Lietuvos istorijos studijos“ will be very helpful for everybody who is interested in the past of the Lithuanian nation, the problems of emigrants and their relations with motherland, general aspects of civilisation history, and the international relationship. It gives a good opportunity to get acquainted with the recent publications of famous Lithuanian historians and the historical mind in general.

Redakcinė kolegija